

Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (četvrto vijeće)

10. travnja 2014.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Intelektualno vlasništvo – Autorsko pravo i srodna prava – Usklađivanje određenih aspekata autorskog i srodnih prava u informacijskom društvu – Direktiva 2001/29/EZ – Članak 5. stavak 2. točka (b) i stavak 5. – Pravo reproduciranja – Iznimke i ograničenja – Reproduciranje za privatnu uporabu – Zakonito obilježje izvora reproduciranja – Direktiva 2004/48/EZ – Područje primjene“

U predmetu C-435/12,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Hoge Raad der Nederlanden (Nizozemska), odlukom od 21. rujna 2012., koju je Sud zaprimio 26. rujna 2012., u postupku

ACI Adam BV i dr.

protiv

Stichting de Thuis kopie,

Stichting Onderhandeligen Thuis kopie vergoeding,

SUD (četvrto vijeće),

u sastavu: L. Bay Larsen, predsjednik vijeća, K. Lenaerts, potpredsjednik Suda u svojstvu suca četvrtog vijeća, M. Safjan, J. Malenovský (izvjestitelj) i A. Prechal, suci,

nezavisni odvjetnik: P. Cruz Villalón,

tajnik: M. Ferreira, glavna administratorica,

uzimajući u obzir pisani postupak i nakon rasprave održane 9. listopada 2013.,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za ACI Adam BV i dr., D. Visser, *advocaat*,
- za Stichting de Thuis kopie i Stichting Onderhandeligen Thuis kopie vergoeding, T. Cohen Jehoram i V. Rörsch, *advocaten*,
- za nizozemsku vladu, C. Schillemans i M. Noort, u svojstvu agenata,
- za španjolsku vladu, M. García-Valdecasas Dorrego, u svojstvu agenta,

* Jezik postupka: nizozemski

— za talijansku vladu, G. Palmieri, u svojstvu agenta, uz asistenciju P. Gentilija, *avvocato dello Stato*,
— za litavsku vladu, D. Kriauciūnas i J. Nasutavičienė, u svojstvu agenata,
— za austrijsku vladu, A. Posch, u svojstvu agenta,
— za Europsku komisiju, J. Samnadda i F. Wilman, u svojstvu agenata,
saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 9. siječnja 2014.,
donosi sljedeću

Presudu

- 1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 5. stavka 2. točke (b) i stavka 5. Direktive 2001/29/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 22. svibnja 2001. o usklađivanju određenih aspekata autorskog i srodnih prava u informacijskom društvu (SL L 167, str. 10.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 17., svezak 1., str. 119.) kao i Direktive 2004/48/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 29. travnja 2004. o provedbi prava intelektualnog vlasništva (SL L 157, str. 45. i ispravci SL 2004., L 195, str. 16. i SL 2007., L 204, str. 27.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 17., svezak 2., str. 74.).
- 2 Zahtjev je upućen u okviru spora između ACI Adam BV i određenog broja drugih poduzetnika (u daljnjem tekstu: ACI Adam i dr.) te Stichting de Thuis kopie (u daljnjem tekstu: Thuis kopie) i Stichting Onderhandelingen Thuis kopie vergoeding (u daljnjem tekstu: SONT), dviju organizacija od kojih je prva zadužena za naplatu i raspodjelu naknade koju plaćaju proizvođači ili uvoznici medija za reproduciranje književnih, znanstvenih ili umjetničkih djela za privatnu uporabu (u daljnjem tekstu: naknada za privatno reproduciranje), a druga za utvrđivanje iznosa te naknade, u vezi s činjenicom da SONT pri utvrđivanju iznosa navedene naknade uzima u obzir štetu nastalu iz reproduciranja stvorenih iz nezakonitog izvora.

Pravni okvir

Pravo Unije

Direktiva 2001/29

- 3 Uvodne izjave 22., 31., 32., 35., 38. i 44. Direktive 2001/29 glase kako slijedi:
„(22) Cilj pravilne potpore širenju kulture ne smije se postići žrtvujući strogu zaštitu prava ili odobravajući protupravne oblike distribucije krivotvorenih ili piratskih djela.
[...]
(31) Pravedna ravnoteža prava i interesa između različitih kategorija nositelja prava, kao i između različitih kategorija nositelja prava i korisnika predmeta zaštite mora biti osigurana. [...]
(32) Ovom Direktivom predviđen je iscrpan popis iznimaka i ograničenja prava reproduciranja i prava priopćavanja javnosti. Neke se iznimke ili neka ograničenja primjenjuju samo na pravo reproduciranja, u odgovarajućim slučajevima. Ovaj popis uzima u obzir različite pravne tradicije

u državama članicama, dok, u isto vrijeme, ima za cilj osiguravanje funkcioniranja unutarnjeg tržišta. Države članice trebale bi postići dosljednu primjenu tih iznimaka i ograničenja, koja će biti procijenjena prilikom preispitivanja provedbenog zakonodavstva u budućnosti.

[...]

- (35) U određenim slučajevima iznimaka ili ograničenja, nositelji prava trebali bi dobiti pravičnu naknadu koja bi im na odgovarajući način nadoknadila uporabu njihovih zaštićenih djela ili drugih predmeta zaštite. Pri određivanju oblika, detaljnih rješenja i moguće visine takve primjerene naknade, trebalo bi uzeti u obzir okolnosti svakog pojedinog slučaja. Pri ocjenjivanju tih okolnosti, vrijedan kriterij mogla bi biti šteta koja se nositeljima prava nanosi dotičnom radnjom. U slučajevima kada su nositelji prava već primili naknadu u nekom drugom obliku, kao npr. dio naknade za licenciju, nije potrebno posebno ili odvojeno plaćanje. Prilikom određivanja visine pravične naknade trebalo bi u potpunosti uzeti u obzir stupanj korištenja tehničkih mjera zaštite iz ove Direktive. U određenim situacijama kada je šteta učinjena nositelju prava minimalna, ne može postojati obveza plaćanja.

[...]

- (38) Državama članicama treba biti dopušteno da predvide iznimku ili ograničenje prava reproduciranja za određene tipove reproduciranja audio, vizualnog i audiovizualnog materijala za privatnu uporabu, uz pravičnu naknadu. To može uključivati uvođenje ili produljenje primjene sustava naknade za naknađivanje štete nositelju prava. Iako razlike između tih sustava naknade utječu na funkcioniranje unutarnjeg tržišta, te razlike, u odnosu na analogno privatno reproduciranje, ne bi trebale imati značajan utjecaj na razvoj informacijskog društva. Digitalno privatno reproduciranje vrlo će vjerojatno biti raširenije i imati veći gospodarski utjecaj. U obzir se dakle trebaju uzeti razlike između digitalnog i analognog privatnog umnožavanja i između njih treba u određenom smislu napraviti razliku.

[...]

- (44) Kad se primjenjuju iznimke i ograničenja predviđeni ovom Direktivom, trebalo bi ih provoditi u skladu s međunarodnim obvezama. Takve iznimke i takva ograničenja ne mogu se primjenjivati na način koji dovodi u pitanje zakonite interese nositelja prava ili koji je u suprotnosti s redovitim iskorištavanjem njegova djela ili drugog predmeta zaštite. Predviđanje takvih iznimaka ili takvih ograničenja od strane država članica trebalo bi, osobito, na pravi način odražavati povećani gospodarski utjecaj koji bi takve iznimke ili takva ograničenja mogli imati u kontekstu novog elektroničkog okruženja. Stoga bi se opseg određenih iznimaka ili ograničenja mogao još više ograničiti kad se radi o određenim novim korištenjima autorskih djela i drugih predmeta zaštite.“

4 Članak 2. točka (a) Direktive 2001/29 propisuje:

„Države članice moraju predvidjeti isključivo pravo davanja ovlaštenja ili zabrane za izravno ili neizravno, privremeno ili trajno reproduciranje bilo kojim sredstvima i u bilo kojem obliku, u cijelosti ili u dijelovima:

- a) autorima, njihovih djela“.

5 Članak 5. stavci 2. i 5. ove direktive glase:

„2. Države članice mogu predvidjeti iznimke ili ograničenja prava reproduciranja predviđenog člankom 2. u sljedećim slučajevima:

[...]

- b) u odnosu na reproduciranje na bilo koji medij koje je učinila fizička osoba za privatnu uporabu i u svrhu koja nije ni izravno ni neizravno komercijalna, uz uvjet da nositelji prava dobiju pravičnu naknadu, pri čemu se uzima u obzir primjena ili neprimjena tehničkih mjera iz članka 6. na djelo ili na drugi predmet zaštite;

[...]

5. Iznimke i ograničenja predviđeni stavcima 1., 2., 3. i 4. primjenjuju se samo u određenim posebnim slučajevima koji nisu u sukobu s uobičajenim iskorištavanjem djela ili drugog predmeta zaštite i koji bezrazložno ne dovode u pitanje zakonite interese nositelja prava.“

6 Sukladno članku 6. navedene direktive:

„1. Države članice moraju predvidjeti odgovarajuću pravnu zaštitu protiv izbjegavanja učinkovitih tehničkih mjera, koje određena osoba obavlja znajući to ili imajući osnova to znati.

[...]

3. Za potrebe ove Direktive, izraz ‚tehničke mjere‘ znači svaka tehnologija, uređaj ili sastavni dio napravljen da u uobičajenom djelovanju sprečava ili ograničava radnje, u odnosu na djela ili druge predmete zaštite, koje nisu odobrene od strane nositelja bilo kojeg autorskog prava ili srodnog prava kao što je propisano zakonom ili pravom sui generis propisanim poglavljem III. [Direktive 96/9/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 11. ožujka 1996. o pravnoj zaštiti baza podataka (SL L 77, str. 20.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 13., svezak 24., str. 36.)]. Tehnološke mjere se smatraju djelotvornima ako vlasnici prava nadziru korištenje zaštićenog djela ili drugog sadržaja primjenom nadzora pristupa ili postupkom zaštite, kao što su kodiranje, premetanje ili druga transformacija djela ili drugog sadržaja ili mehanizmom nadzora umnožavanja koji postiže cilj zaštite.

4. Neovisno o pravnoj zaštiti predviđenoj stavkom 1., u odsutnosti dobrovoljnih mjera koje poduzimaju nositelji prava, uključujući ugovore između nositelja prava i drugih zainteresiranih strana, države članice moraju poduzeti odgovarajuće mjere kako bi osigurale da nositelji prava korisniku iznimke ili ograničenja, predviđenih nacionalnim pravom u skladu s člankom 5. stavkom 2. točkama (a), (c), (d) i (e) i stavkom 3. točkama (a), (b) i (e), stave na raspolaganje sredstva za korištenje takve iznimke ili takvog ograničenja, u opsegu potrebnom za takvo korištenje i kad korisnik ima zakoniti pristup dotičnom zaštićenom djelu ili predmetu zaštite.

[...]“

Direktiva 2004/48

7 Članak 1. Direktive 2004/48 utvrđuje njezin cilj kako slijedi:

„Ova se Direktiva odnosi na mjere, postupke i pravna sredstva potrebna radi osiguranja provedbe prava intelektualnog vlasništva. Za potrebe ove Direktive, pojam ‚prava intelektualnog vlasništva‘ uključuje prava industrijskog vlasništva.“

- 8 Članak 2. te direktive, koji se odnosi na njezino područje primjene, u svom stavku 1. utvrđuje:

„Ne dovodeći u pitanje sredstva koja su predviđena ili koja mogu biti predviđena zakonodavstvom Zajednice ili nacionalnim zakonodavstvom, ako su ta sredstva povoljnija za nositelje prava, mjere, postupci i pravna sredstva predviđeni ovom Direktivom primjenjuju se, u skladu s člankom 3., na svaku povredu prava intelektualnog vlasništva kako je predviđeno pravom Zajednice i/ili nacionalnim pravom dotične države članice.“

Nizozemsko pravo

- 9 Članak 1. Zakona o autorskom pravu (Auteurswet, Stb. 2008, br. 538, u daljnjem tekstu: AW) priznaje autoru književnog, znanstvenog ili umjetničkog djela ili njegovim pravnim sljednicima isključivo pravo reproduciranja tog djela uz ograničenja utvrđena zakonom.

- 10 Članak 16c stavci 1. i 2. AW-a uvodi načelo naknade za privatno reproduciranje. Ta odredba glasi kako slijedi:

„1. Ne smatra se povredom prava autora književnog, znanstvenog ili umjetničkog djela njegovo reproduciranje u cijelosti ili u dijelovima na medij namijenjen za izvedbu, prikaz ili interpretaciju djela ako reproduciranje nema izravnu ili neizravnu komercijalnu svrhu i ako služi isključivo za vježbu, učenje ili korištenje fizičke osobe koja ga reproducira.

2. Reproduciranje u smislu stavka 1. daje autoru ili njegovim pravnim sljednicima pravo na ubiranje pravične naknade. Proizvođač ili uvoznik medija iz stavka 1. obavezan je plaćati naknadu.“

- 11 Članak 1019h Zakonika o građanskom postupku (Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering), kojim se prenosi članak 14. Direktive 2004/48, glasi kako slijedi:

„U mjeri u kojoj je potrebno, odstupanjem od knjige I. glave II. odjeljka 12. stavka 2. i članka 843a stavka 1., stranka koja ne uspije u sporu snosi opravdane i razmjerne sudske i ostale troškove koje je imala stranka koja uspije u sporu, osim ako to nije dopušteno zbog pravičnosti.“

Glavni postupak i prethodna pitanja

- 12 ACI Adam i dr. uvoznici su i/ili proizvođači praznih medija za podatke kao što su CD i CD-R.
- 13 Na temelju članka 16c AW-a, ACI Adam i dr. dužni su Thuiskopie-u plaćati naknadu za privatno reproduciranje, iznos koje utvrđuje SONT.
- 14 ACI Adam i dr. smatraju neopravdanim to što taj iznos uzima u obzir štetu koju trpe, ako je primjenjivo, nositelji autorskog prava zbog reproduciranja iz nedopuštenog izvora.
- 15 ACI Adam i dr. stoga su tužili Thuiskopie i SONT pred Rechtbank te 's-Gravenhage (sud u Haagu) navodeći u biti da se naknadom za privatno reproduciranje, koja je predviđena u članku 16c stavku 2. AW-a, nositeljima autorskog prava plaća isključivo za reproduciranje navedeno u stavku 1. tog članka, na način da iznos te naknade ne smije uzimati u obzir naknadu pretrpljene štete zbog reproduciranja djela stvorenih iz nedopuštenih izvora.
- 16 Rechtbank te 's-Gravenhage presudom od 25. lipnja 2008. odbio je tužbeni zahtjev koji su podnijeli ACI Adam i dr.

- 17 ACI Adam i dr. uložili su žalbu na tu presudu pred Gerechthshof te 's-Gravenhage (žalbeni sud u Haagu). Taj je sud presudom od 15. studenoga 2010. potvrdio presudu Rechtbank te 's-Gravenhage.
- 18 Postupajući povodom žalbe koju su uložili ACI Adam i dr. protiv te presude, sud koji je uputio zahtjev smatra da Direktiva 2001/29 ne određuje pobliže moraju li se u okviru utvrđivanja pravične naknade iz članka 5. stavka 2. točke (b) te direktive uzeti u obzir reproduciranja iz nedopuštenog izvora.
- 19 U tim uvjetima Hoge Raad der Nederlanden odlučio je prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:

„1) Treba li članak 5. stavak 2. točku (b) [Direktive 2001/29], a ovisno o slučaju zajedno s člankom 5. stavkom 5. te direktive, tumačiti u smislu da se predviđeno ograničenje autorskog prava primjenjuje na reproduciranja koja ispunjavaju zahtjeve navedene u toj odredbi neovisno o činjenici ima li dotična fizička osoba reproducirane primjerke djela na raspolaganju na dopušten način ili to ograničenje vrijedi samo za reproduciranje primjeraka koje dotična osoba ima na raspolaganju bez povrede autorskog prava?

2) a) Ako odgovor na prvo pitanje odgovara drugom elementu gore navedene alternative, može li primjena ‚testa u tri koraka‘ iz članka 5. stavka 5. Direktive [2001/29] proširiti područje primjene ograničenja iz njezinog članka 5. stavka 2. ili ga može samo ograničiti?

b) Ako odgovor na prvo pitanje odgovara drugom elementu gore navedene alternative, povređuje li pravilo nacionalnog prava koje nameće pravičnu naknadu za reproduciranja od strane fizičke osobe za privatnu uporabu i bez ikakve izravne ili neizravne komercijalne svrhe, neovisno o činjenici jesu li reproduciranja dopuštena s obzirom na članak 5. stavak 2. Direktive [2001/29] – i iako to pravilo ne povređuje pravo pravnih sljednika na zabranu reproduciranja kao ni njihovo pravo na naknadu njihove štete – članak 5. te direktive ili drugo pravno pravilo Unije?

Je li za odgovor na to pitanje relevantno, u svjetlu ‚testa u tri koraka‘ iz članka 5. stavka 5. Direktive [2001/29], da ne postoje (odnosno još ne postoje) tehničke mjere za suzbijanje stvaranja nedopuštenih privatnih reproduciranja?

3) Primjenjuje li se Direktiva 2004/48 na postupak kao što je onaj o kojem je riječ u glavnom postupku u kojem – nakon što je država članica na temelju članka 5. stavka 2. točke (b) Direktive [2001/29] nametnula proizvođačima i uvoznicima odgovarajućih medija namijenjenih za reproduciranje djela obvezu pravične naknade predviđene tom odredbom te je odlučila da se ta pravična naknada mora plaćati tijelu koje je odredila država članica, a koje je zaduženo za ubiranje i raspodjelu pravične naknade – dužnici traže od suda koji postupka u tom postupku, s obzirom na posebne okolnosti spora koje su relevantne za utvrđenje pravične naknade, da donese pravna utvrđenja na teret navedenog tijela koje se brani protiv tog zahtjeva?“

O prethodnim pitanjima

Prvo i drugo pitanje

- 20 Svojim prvim i drugim pitanjem, koja valja ispitati zajedno, sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li pravo Unije, osobito članak 5. stavak 2. točku (b) Direktive 2001/29 zajedno sa stavkom 5. tog članka, tumačiti u smislu da se protivi nacionalnom zakonodavstvu kao što je ono o kojem je riječ u glavnom postupku, koje ne razlikuje slučaj u kojem je reproduciranje za privatnu uporabu ostvareno iz dopuštenog izvora od slučaja u kojem je taj izvor nedopušten.

- 21 Uvodno valja podsjetiti da, u skladu s člankom 2. Direktive 2001/29, države članice dodjeljuju autorima pravo davanja ovlaštenja ili zabrane za izravno ili neizravno, privremeno ili trajno reproduciranje bilo kojim sredstvima i u bilo kojem obliku, u cijelosti ili u dijelovima, njihovih djela te se na temelju članka 5. stavka 2. iste direktive državama članicama daje mogućnost predvidjeti iznimke i ograničenja navedenog prava.
- 22 Kad je riječ o doseg tih iznimaka i ograničenja, valja podsjetiti da se, prema ustaljenoj sudskoj praksi Suda, odredbe direktive koje odstupaju od općeg načela utvrđenog tom istom direktivom moraju tumačiti usko (presuda Infopaq International, C 5/08, EU:C:2009:465, t. 56. i navedena sudska praksa).
- 23 Iz toga proizlazi da različite iznimke i ograničenja predviđena u članku 5. stavku 2. Direktive 2001/29 trebaju biti usko tumačena.
- 24 Osim toga, treba navesti da članak 5. stavak 5. te direktive zahtijeva da se iznimke i ograničenja prava reproduciranja primjenjuju samo u određenim posebnim slučajevima koji nisu u sukobu s uobičajenim iskorištavanjem djela ili drugog predmeta zaštite i koji bezrazložno ne dovode u pitanje zakonite interese nositelja tog prava.
- 25 Međutim, kao što to proizlazi iz njezinog teksta, ta odredba Direktive 2001/29 ne određuje pobliže uvjete primjene iznimaka i ograničenja na pravo reproduciranja dopušteno njezinim člankom 5. stavkom 2., nego navodi da su navedene iznimke i ograničenja primjenjiva samo u određenim posebnim slučajevima koji nisu u sukobu s uobičajenim iskorištavanjem djela ili drugog predmeta zaštite i koji bezrazložno ne dovode u pitanje zakonite interese nositelja prava. Članak 5. stavak 5. te direktive ne definira, dakle, materijalni sadržaj različitih iznimaka i ograničenja navedenih u stavku 2. tog članka, već intervenira u trenutku njihove primjene od strane država članica.
- 26 Stoga članak 5. stavak 5. Direktive 2001/29 nema za cilj ni utjecati na materijalni sadržaj odredbi obuhvaćenih člankom 5. stavkom 2. te direktive ni, osobito, proširiti doseg različitih iznimaka i ograničenja koja su njime predviđena.
- 27 Osim toga, iz uvodne izjave 44. Direktive 2001/29 proizlazi da je namjera zakonodavca Unije bila da se, kad države članice predviđaju iznimke ili ograničenja iz te direktive, njihov doseg može još dodatno ograničiti kad je riječ o određenim novim korištenjima autorskih djela ili drugih predmeta zaštite. Suprotno tome, ni ta uvodna izjava ni bilo koja druga odredba navedene direktive ne predviđa mogućnost da države članice prošire doseg tih iznimaka ili ograničenja.
- 28 Detaljnije, na temelju članka 5. stavka 2. točke (b) Direktive 2001/29 države članice mogu predvidjeti iznimku od isključivog prava autora na reproduciranje njegovog djela kad je riječ o reproduciranju na bilo koji medij koje je učinila fizička osoba za privatnu uporabu i u svrhu koja nije ni izravno ni neizravno komercijalna (u daljnjem tekstu: iznimka privatnog reproduciranja).
- 29 Doista, ta odredba ne spominje izričito obilježje dopuštenosti ili nedopuštenosti izvora iz kojeg može biti ostvareno reproduciranje.
- 30 Dakle, tekst navedene odredbe valja tumačiti primjenom načela uskog tumačenja, kao što je to navedeno u točki 23. ove presude.
- 31 Takvo tumačenje zahtijeva da se članak 5. stavak 2. točku (b) Direktive 2001/29 shvati u smislu da iznimka privatnog reproduciranja zabranjuje, naravno, nositeljima autorskog prava korištenje svog isključivog prava davanja ovlaštenja ili zabrane reproduciranja u odnosu na osobe koje privatno reproduciraju njihova djela, međutim, protivi se tome da se ta odredba shvati na način da nameće, iznad tog izričito predviđenog ograničenja, nositeljima autorskog prava da trpe povrede svojih prava zbog privatnih reproduciranja.

- 32 Takav zaključak, uostalom, potvrđuje kontekst u kojem se nalaze članak 5. stavak 2. točka (b) Direktive 2001/29 kao i njezini temeljni ciljevi.
- 33 U tom pogledu, s jedne strane, iz uvodne izjave 32. Direktive 2001/29 proizlazi da popis iznimaka predviđen u njezinom članku 5. mora osigurati ravnotežu između pravnih tradicija u državama članicama kao i funkcioniranje unutarnjeg tržišta.
- 34 Iz toga proizlazi da države članice imaju mogućnost uvesti ili ne uvesti različite iznimke predviđene u članku 5. te direktive, i to u skladu sa svojim pravnim tradicijama, ali jednom kad su odlučile uvesti određenu iznimku, ona se mora koherentno primjenjivati na način da ne povređuje ciljeve koje slijedi Direktiva 2001/29 u smislu osiguranja funkcioniranja unutarnjeg tržišta.
- 35 Doista, kad bi države članice raspolagale mogućnošću donošenja ili nedonošenja zakonodavstva koje omogućava reproduciranje za privatnu uporabu i iz nedopuštenog izvora, iz toga bi očito proizlazila povreda funkcioniranja unutarnjeg tržišta.
- 36 S druge strane, iz uvodne izjave 22. te direktive proizlazi da se cilj pravilne potpore širenju kulture ne smije postići žrtvujući strogu zaštitu prava ili odobravajući protupravne oblike distribucije krivotvorenih ili piratskih djela.
- 37 Dakle, ne može se tolerirati nacionalno zakonodavstvo koje ne razlikuje privatno reproduciranje iz dopuštenih izvora i ono iz krivotvorenih ili piratskih izvora.
- 38 Nadalje, nacionalno zakonodavstvo kao što je ono o kojem je riječ u glavnom postupku, koje ne razlikuje slučaj u kojem je reproduciranje za privatnu uporabu ostvareno iz dopuštenog izvora od slučaja u kojem je taj izvor nedopušten, može prilikom svoje primjene povrijediti određene uvjete utvrđene člankom 5. stavkom 5. Direktive 2001/29.
- 39 Naime, s jedne strane, priznanje da su takva reproduciranja moguća iz nedopuštenog izvora potaknule bi distribuciju krivotvorenih ili piratskih djela, umanjujući nužno na taj način volumen prodaje ili druge zakonite transakcije zaštićenih djela na način koji je u suprotnosti s njihovim uobičajenim iskorištavanjem.
- 40 S druge strane, primjena takvog nacionalnog zakonodavstva može dovesti do neopravdane štete nositeljima autorskog prava s obzirom na tvrdnju iz točke 31. ove presude.
- 41 Iz prethodnih razmatranja slijedi da članak 5. stavak 2. točku (b) Direktive 2001/29 treba tumačiti u smislu da ne obuhvaća pretpostavku privatnog reproduciranja iz nedopuštenog izvora.
- 42 U istom tom kontekstu članka 5. stavka 5. Direktive 2001/29 sud koji je uputio zahtjev također postavlja upit treba li, radi ocjene usklađenosti nacionalnog zakonodavstva kao što je ono o kojem je riječ u glavnom postupku s pravom Unije, uzeti u obzir činjenicu da ne postoje odnosno u trenutku kad je to zakonodavstvo stupilo na snagu još ne postoje tehničke mjere u smislu članka 6. te direktive i na koje se poziva članak 5. stavak 2. točka (b) navedene direktive.
- 43 U tom pogledu Sud je već presudio da tehničke mjere na koje se poziva članak 5. stavak 2. točka (b) Direktive 2001/29 ograničavaju postupanja koja nisu ovlaštena od strane nositelja prava, tj. osiguravaju pravilnu primjenu te odredbe i na taj način sprečavaju postupanja koja ne poštuju stroge uvjete koje ta odredba nameće (vidjeti u tom smislu presudu VG Wort i dr., C-457/11 do C-460/11, EU:C:2013:426, t. 51.).
- 44 Osim toga, u mjeri u kojoj države članice, a ne nositelji prava, uvode iznimku privatnog reproduciranja i one daju ovlaštenje tog korištenja djela ili drugih predmeta zaštite u cilju tog reproduciranja, posljedično, na državi je članici koja je dala ovlaštenje uvođenjem te iznimke privatnog reproduciranja

osigurati pravilnu primjenu navedene iznimke i na taj način ograničiti postupanja za koja nositelji prava nisu dali ovlaštenje (vidjeti u tom smislu gore navedenu presudu VG Wort i dr., EU:C:2013:426, t. 52. i 53.).

- 45 Nadalje, iz točki 39. i 40. ove presude proizlazi da nacionalno zakonodavstvo kao što je ono o kojem je riječ u glavnom postupku, koje ne razlikuje slučaj u kojem je reproduciranje za privatnu uporabu ostvareno iz dopuštenog izvora od slučaja u kojem je taj izvor nedopušten, ne može osigurati pravilnu primjenu iznimke privatnog reproduciranja. Okolnost da ne postoji nijedna primjenjiva tehnička mjera za suzbijanje stvaranja nedopuštenih privatnih reproduciranja nije takve naravi da bi dovela u pitanje tu tvrdnju.
- 46 Iz toga slijedi da se prilikom ocjene usklađenosti nacionalnog zakonodavstva kao što je ono o kojem je riječ u glavnom postupku s pravom Unije ne uzima u obzir činjenica da ne postoje odnosno još ne postoje tehničke mjere u smislu članka 6. Direktive 2000/29 i na koje se poziva članak 5. stavak 2. točka (b) navedene direktive.
- 47 Konačno, zaključak do kojeg je Sud došao u točki 41. ove presude nije doveden u pitanje s obzirom na uvjet „pravične naknade“ iz članka 5. stavka 2. točke (b) Direktive 2001/29.
- 48 U tom pogledu kao prvo valja navesti da su države članice koje odluče u svoje unutarnje pravo uvesti iznimku privatnog reproduciranja dužne u skladu s tom odredbom predvidjeti plaćanje „pravične naknade“ u korist nositelja tih prava.
- 49 Valja također podsjetiti da je tumačenje te odredbe prema kojoj su države članice koje su uvele iznimku privatnog reproduciranja, koja je predviđena pravom Unije i koja kao bitan element sadrži pojam „pravične naknade“ u skladu s uvodnim izjavama 35. i 38. te direktive, slobodne pobliže odrediti parametre na nekoherentan i neusklađen način koji se mogu razlikovati od jedne do druge države članice, protivno cilju navedene direktive koja nastoji uskladiti određene aspekte autorskog prava i srodnih prava u informacijskom društvu kao i onemogućiti narušavanje tržišnog natjecanja na unutarnjem tržištu koje bi proizlazilo iz različitosti zakonodavstava država članica (vidjeti u tom smislu presudu Padawan, C-467/08, EU:C:2010:620, t. 35. i 36.).
- 50 Prema sudskoj praksi Suda takva naknada ima za cilj dati naknadu autorima za privatno reproduciranje njihovih zaštićenih djela, koje je stvoreno bez davanja njihovog ovlaštenja, na način da ga se treba smatrati protučinidbom za štetu koju su autori pretrpjeli zbog takvog reproduciranja za koje oni nisu dali ovlaštenje (vidjeti u tom smislu presudu Padawan, EU:C:2010:620, t. 30., 39. i 40.).
- 51 Na taj način u načelu osoba koja je uzrokovala takvu štetu odnosno ona koja je reproducirala zaštićeno djelo bez dobivanja prethodnog ovlaštenja nositelja prava popravljajući pretrpljenu štetu financiranjem naknade koja će biti plaćena tom nositelju (vidjeti u tom smislu presude Padawan, EU:C:2010:620, t. 45. i Stichting de Thuiskopie, C-462/09, EU:C:2011:397, t. 26.).
- 52 Sud je, međutim, priznao da, s obzirom na praktične poteškoće povezane s takvim sustavom pravične naknade, države članice mogu u cilju financiranja pravične naknade uvesti naknadu koja nije izravno na teret dotičnih privatnih osoba, nego osoba koje mogu iznos te naknade prenijeti na cijenu stavljanja na raspolaganje opreme, uređaja i medija za reproduciranje ili na cijenu pružene usluge reproduciranja, a trošak navedene naknade u konačnici snosi privatni korisnik koji plaća tu cijenu (vidjeti u tom smislu presude Padawan, EU:C:2010:620, t. 46. i 48. i Stichting de Thuiskopie, EU:C:2011:397, t. 27. i 28.).
- 53 Kao drugo, iz uvodne izjave 31. Direktive 2001/29 proizlazi da sustav naknade koji je uspostavila dotična država članica mora osigurati pravednu ravnotežu prava i interesa između, s jedne strane, autora i korisnika pravične naknade te, s druge strane, korisnika predmeta zaštite.

- 54 Štoviše, sustav naknade za privatno reproduciranje kao što je onaj o kojem je riječ u glavnom postupku, koji pri izračunu pravične naknade plative njegovim korisnicima ne razlikuje slučaj u kojem je reproduciranje za privatnu uporabu ostvareno iz dopuštenog izvora od slučaja u kojem je taj izvor nedopušten, ne poštuje pravednu ravnotežu navedenu u prethodnoj točki.
- 55 Naime, u takvom se sustavu uzrokovana šteta, i dakle iznos pravične naknade plative njegovim korisnicima, računa na temelju kriterija štete koju su autorima prouzročila reproduciranja za privatnu uporabu ostvarena iz dopuštenog izvora i reproduciranja ostvarena iz nedopuštenog izvora. Tako izračunat iznos u konačnici se prenosi na cijenu koju korisnici predmeta zaštite plaćaju u trenutku kada im se na raspolaganje stave oprema, uređaji i mediji koji omogućuju privatno reproduciranje.
- 56 Na taj se način svi korisnici koji stječu takvu opremu, uređaje ili medije posredno kažnjavaju, s obzirom na to da, snoseći trošak naknade utvrđene neovisno o tome je li izvor iz kojeg su takva reproduciranja ostvarena dopušten ili nedopušten, nužno pridonose naknadi štete uzrokovane reproduciranjem za privatnu uporabu iz nedopuštenog izvora, koje nije dopušteno Direktivom 2001/29, te stoga snose dodatan trošak, koji nije zanemariv, a kako bi mogli stvarati privatna reproduciranja obuhvaćena iznimkom predviđenom njezinim člankom 5. stavkom 2. točkom (b).
- 57 Doista, ne može se smatrati da takav slučaj ispunjava uvjet pravedne ravnoteže između prava i interesa, s jedne strane, korisnikâ pravične naknade i, s druge strane, korisnikâ predmetâ zaštite.
- 58 S obzirom na sveukupna prethodna razmatranja, na prvo i drugo pitanje valja odgovoriti da pravo Unije, osobito članak 5. stavak 2. točku (b) Direktive 2001/29 zajedno sa stavkom 5. tog članka, treba tumačiti u smislu da se protivi nacionalnom zakonodavstvu kao što je ono o kojem je riječ u glavnom postupku, koje ne razlikuje slučaj u kojem je reproduciranje za privatnu uporabu ostvareno iz dopuštenog izvora od slučaja u kojem je taj izvor nedopušten.

Treće pitanje

- 59 Svojim trećim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li Direktivu 2004/48 tumačiti u smislu da ju je moguće primijeniti na postupak kao što je onaj o kojem je riječ u glavnom postupku, u kojem dužnici pravične naknade traže od navedenog suda da donese pravna utvrđenja na teret tijela zaduženog za ubiranje i raspodjelu te naknade nositeljima autorskog prava, a koje se brani protiv tog zahtjeva.
- 60 Valja podsjetiti da se Direktiva 2004/48, kao što to proizlazi iz njezinog članka 1., odnosi na mjere, postupke i pravna sredstva u državama članicama radi osiguranja provedbe prava intelektualnog vlasništva.
- 61 Sud je presudio da odredbe Direktive 2004/48 ne uređuju sve aspekte povezane s pravom intelektualnog vlasništva, nego samo one koji su svojstveni, s jedne strane, poštovanju tih prava i, s druge strane, njihovim povredama, propisujući djelotvorne pravne putove za sprečavanje, prestanak ili naknadu svake povrede postojećeg prava intelektualnog vlasništva (vidjeti presudu Bericap Záródástechnikai, C-180/11, EU:C:2012:717, t. 75.).
- 62 Nadalje, iz članka 2. stavka 1. Direktive 2004/48 proizlazi da se njezine odredbe ograničavaju na osiguranje poštovanja različitih prava koje koriste osobe koje su stekle prava intelektualnog vlasništva, tj. nositelji tih prava, a ne mogu se tumačiti na način da uređuju različite mjere i postupke stavljene na raspolaganje osobama koje same nisu nositelji tih prava i koji se ne odnose samo na povredu tih prava (vidjeti u tom smislu presudu Bericap Záródástechnikai, EU:C:2012:717, t. 77.).

- 63 Štoviše, postupak kao što je onaj o kojem je riječ u glavnom postupku, koji se odnosi na doseg režima iznimke privatnog reproduciranja i na njegove učinke na naplatu i raspodjelu pravične naknade koju moraju platiti uvoznici i/ili proizvođači praznih medija, u skladu s člankom 5. stavkom 2. točkom (b) Direktive 2001/29, nije započeo tužbom podnesenom od strane nositelja prava u cilju sprečavanja, prestanka ili naknade svake povrede postojećeg prava intelektualnog vlasništva, nego tužbom koju su podnijeli gospodarski subjekti u vezi s pravičnom naknadom koju su dužni platiti.
- 64 U tim se uvjetima ne može primijeniti Direktiva 2004/48.
- 65 S obzirom na prethodna razmatranja, na treće pitanje valja odgovoriti da se Direktiva 2004/48 treba tumačiti u smislu da se ne primjenjuje na postupak kao što je onaj o kojem je riječ u glavnom postupku, u kojem dužnici pravične naknade traže od suda koji je uputio zahtjev da donese pravna utvrđenja na teret tijela zaduženog za ubiranje i raspodjelu te naknade nositeljima autorskog prava, a koje se brani protiv tog zahtjeva.

Troškovi

- 66 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenoga, Sud (četvrto vijeće) odlučuje:

- 1. Pravo Unije, osobito članak 5. stavak 2. točku (b) Direktive 2001/29/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 22. svibnja 2001. o usklađivanju određenih aspekata autorskog i srodnih prava u informacijskom društvu, zajedno sa stavkom 5. tog članka, treba tumačiti u smislu da se protivi nacionalnom zakonodavstvu kao što je ono o kojem je riječ u glavnom postupku, koje ne razlikuje slučaj u kojem je reproduciranje za privatnu uporabu ostvareno iz dopuštenog izvora od slučaja u kojem je taj izvor nedopušten.**
- 2. Direktivu 2004/48/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 29. travnja 2004. o provedbi prava intelektualnog vlasništva treba tumačiti u smislu da se ne primjenjuje na postupak kao što je onaj o kojem je riječ u glavnom postupku, u kojem dužnici pravične naknade traže od suda koji je uputio zahtjev da donese pravna utvrđenja na teret tijela zaduženog za ubiranje i raspodjelu te naknade nositeljima autorskog prava, a koje se brani protiv tog zahtjeva.**

Potpisi